

ΚΙΒΩΤΟΣ

Τετραμηνιαία πληροφόρηση του ΑΙΓΙΛΟΠΑ

Αγαπητά μέλη, συνεργάτες και φίλοι του ΑΙΓΙΛΟΠΑ,

**** Στο κατώφλι του 2020 συμβολικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κήρυξε την Ευρώπη σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης για το περιβάλλον και ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναλάβει δράση άμεσα για την αναχαίτιση της κλιματικής κρίσης. Όπως αναφέρεται ρητά στο δελτίο τύπου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καλούνται οι χώρες της ΕΕ να προχωρήσουν σε απόσυρση (phase out) όλων των άμεσων και έμμεσων επιδοτήσεων στα ορυκτά καύσιμα μέχρι το 2020. Σε ότι αφορά τη χώρα μας, με το άλλοθι της σταδιακής εγκατάλειψης των ορυκτών καυσίμων δίνεται προτεραιότητα στη λεγόμενη «πράσινη ενέργεια». Αθόρυβα και μεθοδικά, και στη χώρα μας επεκτείνονται οι επενδυτικές δραστηριότητες εφοπλιστών και μεγάλων επενδυτών στον ενεργειακό τομέα σε ότι αφορά φωτοβολταϊκά και ανεμογεννήτριες βιομηχανικού τύπου, αγοράζοντας και καταστρέφοντας, αλλάζοντας για πάντα το τοπίο σε ευαίσθητες και πλούσιες οικολογικές περιοχές. Στον οδικό χάρτη για την πρόληψη και αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής που καταρτίζει η Περιφέρεια Θεσσαλίας επισημαίνεται ότι η κλιματική αλλαγή είναι μια ευκαιρία για πράσινη, βιώσιμη ανάπτυξη με μέτρα και στρατηγικές που περιλαμβάνουν μέχρι και εκτροπή του Αχελώου!!! Το θέατρο του παραλόγου σε πλήρη εξέλιξη. Καμία αναφορά, προεκλογικά και μετεκλογικά δεν έγινε από κανέναν για την σημασία της βιολογικής γεωργίας και της βιοποικιλότητας στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Χωρίς να γίνεται καμία ανασκόπηση στα λάθη του παρελθόντος το μοντέλο που ακόμα προωθείται είναι αυτό της εντατικής γεωργίας και δεν λαμβάνεται υπόψη η μείωση των εισροών και του οικολογικού αποτυπώματος στον πρωτογενή τομέα παραγωγής τροφίμων.

Είναι πλέον τεκμηριωμένο από πολλές επιστημονικές μελέτες ότι ο ρόλος των βιοκαλλιεργητών, εκτός του ότι παράγουν υψηλής διατροφικής αξίας τρόφιμα, είναι πολυλειτουργικός. Η βιολογική γεωργία αντιμάχεται της κλιματικής αλλαγής, αφού για παράδειγμα μειώνει τα αέρια που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, δεν χρησιμοποιεί βιομηχανικά παραγόμενο άζωτο για την λίπανση και μειώνει την απώλεια των θρεπτικών στοιχείων. Επίσης αποθηκεύει άνθρακα στο έδαφος και στη φυτική βιομάζα μέσω της οργανικής ουσίας και μειώνει την κατανάλωση ενέργειας από 30-70% ανά μονάδα καλλιεργούμενης έκτασης. Τέλος, με την αξιοποίηση της βιοποικιλότητας και την επιλογή κατάλληλων, πολυγενεοτυπικών ποικιλιών για βιολογικό σπόρο εγγυάται την επισιτιστική ασφάλεια και αντιμετωπίζει αποτελεσματικά την κλιματική αστάθεια.

Οι βιοκαλλιεργητές πρέπει να ενισχύονται από την τοπική κοινωνία, γιατί τα οφέλη που αυτή αποκομίζει είναι πολλά. Μέσα από το διαχρονικό σύνθημα «eat local, think global» προτείνεται η κατανάλωση τοπικών βιολογικών προϊόντων ως αποτέλεσμα της αγωνίας μας για την παγκόσμια περιβαλλοντική κατάσταση. Έτσι είναι σημαντικό να στηρίζουμε τους ανθρώπους που παράγουν συνειδητά την τροφή μας, να επιδοκιμάζουμε τα εργαλεία που χρησιμοποιούν και να αναγνωρίζουμε τα δικαιώματά τους. Είναι αναγκαίο να ξέρουμε πως διαχειρίζονται τους μη ανανεώσιμους πόρους, όπως το έδαφος, το νερό και τη βιοποικιλότητα της περιοχής μας. Αυτή η αμφίδρομη σχέση μπορεί να γεννήσει ελπιδοφόρα εγχειρήματα και να μας προστατεύσει από ολέθριες επιλογές του παρελθόντος.

3.

2004-2019
Δεκαπέντε χρόνια ΑΙΓΙΛΟΠΑ
Ημέρα Αγρού

11.

Βιολογική Σποροπαραγωγή
στην Ολλανδία

20.

Ανταπόκριση από το Εστιακό
Σημείο του Αιγίλοπα στην Λέσβο

5.

Συγκαλλιέργεια
βίκου με κριθάρι

12.

Δεύτερο Ευρωπαϊκό Φόρουμ
Αγροοικολογίας
Σεπτεμβρίου 2019, Χανιά, Κρήτη

21.

Ημερίδα:
«Δυνατότητες ανάπτυξης
του βιολογικού σπόρου»

6.

Φεστιβάλ της Ευρωπαϊκής
Βιοποικιλότητας Δημητριακών

14.

Η βιοποικιλότητα
μπορεί να καλλιεργηθεί

22.

Μελέτη για το
ελληνικό δίκοκκο σιτάρι

8.

Εμπειρίες βιολογικού σπόρου
από την Ιταλία

16.

Κοινοτικές Τράπεζες Σπόρων
Σεμινάριο με τον Αιγίλοπα
στη Νορβηγία

24.

Ημερολόγιο

10.

Οδοιπορικό στον Λαδοπόταμο
και στις Πρέσπες

18.

Πράσινη ανάπτυξη
και αιολικά πάρκα

2004-2019

ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΑΙΓΙΛΟΠΑ

ΗΜΕΡΑ ΑΓΡΟΥ

Με αφορμή τη συμπλήρωση δεκαπέντε χρόνων δράσης του ΑΙΓΙΛΟΠΑ για τους σπόρους και την Οικολογική Γεωργία, από την ίδρυσή του έως σήμερα (2004 – 2019) διοργανώθηκε την Κυριακή 9 Ιουνίου 2019, στην έδρα του ΑΙΓΙΛΟΠΑ, στα Άνω Λεχώνια Βόλου, στο Ερευνητικό Οικολογικό Αγρόκτημα ΛΩΤΟΣ

Ημέρα επιδεικτικού αγρού και ενημέρωσης, με τίτλο

**Σύγχρονες τάσεις στη βιολογική Καλλιέργεια
και Οργανική Βελτίωση:**

*(Ποικιλίες παραδοσιακές, βιολογικές και ιδιαίτερης διατροφικής αξίας -Βιολογική
σποροπαραγωγή, ετερογενές υλικό - Συγκαλλιέργειες, ακαλλιέργεια εδάφους -
Σιτηρά, κηπευτικά, όσπρια, κτηνοτροφικά, οπωροφόρα)*

Η εκδήλωση αφορούσε στους συνεργαζόμενους παραγωγούς μεταποιητές και επιστημονικούς συνεργάτες του δικτύου του ΑΙΓΙΛΟΠΑ. Στο Αγρόκτημα ΛΩΤΟΣ εδώ και 20 χρόνια διατηρούνται, δοκιμάζονται και αξιολογούνται παραδοσιακές και βιολογικές ποικιλίες σιτηρών, κηπευτικών, οσπρίων και οπωροφόρων με στόχο την αξιοποίησή τους στις σύγχρονες και μελλοντικές ανάγκες της Οικολογικής γεωργίας και γεωργίας χαμηλών εισροών στα πλαίσια της κλιματικής αλλαγής και της αυτάρκειας – επιβίωσης των γεωργών της χώρας μας.

Πριν την ξενάγηση στους πειραματικούς αγρούς έγινε ενημέρωση για τα 15 χρόνια συνεχούς δράσης του ΑΙΓΙΛΟΠΑ και τις συνεργασίες του με τα ερευνητικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας με σκοπό τη διατήρηση και την αξιοποίηση της γεωργικής βιοποικιλότητας και την προώθηση της βιολογικής γεωργίας. Επίσης έγινε ενημέρωση για τους πειραματικούς αγρούς και συζήτηση με τους παραγωγούς του Δικτύου του ΑΙΓΙΛΟΠΑ στην οποία συμμετείχαν:

- Κώστας Κουτής (Δρ Οργανικής Βελτίωσης --ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ)
- Χριστίνα Βακάλη (Δρ Βιολογικής Γεωργίας - ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ)
- (Στέλιος Σαμαράς (Δρ Ερευνητής, πρώην Δ/ντής Τράπεζας Γενετικού Υλικού, ΙΓΒ-ΦΠ- ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ)
- Γιάννης Μυλωνάς (Δρ Ερευνητής, ΙΓΒΦΠ- ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ)
- Ελισάβετ Νίνου (Δρ. Ερευνήτρια ΙΚΦΒ- ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ)
- Σπύρος Πετρόπουλος (Λέκτορας Λαχανοκομίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας)

Κατά την ξενάγηση οι επισκέπτες στο αγρόκτημα είχαν την ευκαιρία να επισκεφτούν αγρούς διατήρησης και αξιολόγησης, πληθυσμών, ετερογενών μιγμάτων, παραδοσιακών και βιολογικών ποικιλιών σιτηρών (ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ), αξιολόγησης συγκαλλιέργειας σιταριού με ρεβύθι (ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ), αγρό αξιολόγησης έγχρωμων ποικιλιών πατάτας (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας) και παραδοσιακών ποικιλιών ντομάτας (ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ). Τέλος έγινε επίδειξη της δοκιμής του φτυαριού για την αναγνώριση τη σύστασης και γονιμότητας τους εδάφους (ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ).

Η Ημέρα Αγρού έκλεισε με παραδοσιακό φαγητό και ποτό και συζήτηση που αφορούσε την σποροπαραγωγή, την εγγραφή ποικιλιών και την αναγκαιότητα οργάνωσης σχετικής εκπαίδευσης για τους παραγωγούς του δικτύου.

17-19_10_2019

ΠΑΤΡΑ

Συγκαλλιέργεια βίκου με κριθάρι

Η εργασία αυτή παρουσιάστηκε στο 17ο
Συνέδριο ΕΕΕΓΒΦ: «Η συμβολή της Γενε-
τικής Βελτίωσης των Φυτών στην αειφόρο
Γεωργία και τη σύγχρονη Βιοοικονομία».
Πάτρα, 17-19 Οκτωβρίου 2018

Ινστιτούτο Γενετικής Βελτίωσης
και Φυτογενετικών Πόρων,
ΕΛ.Γ.Ο. - Δήμητρα, Θέρμη, 57 001,
Θεσσαλονίκη, ioanmylonas@yahoo.com

Ινστιτούτο Βιομηχανικών
& Κτηνοτροφικών Φυτών,
ΕΛ.Γ.Ο. - Δήμητρα,
Θεοφράστου 1, 41 335 Λάρισα

Αγρόκτημα Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης,
57 001, Θέρμη

Παράμετροι παραγωγικότητας και
ποιότητας σε μείγματα συγκαλλιέρ-
γειας βίκου (*Vicia sativa* L.) με κριθάρι
(*Hordeum vulgare* L.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΛΩΝΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΛΑ-
ΧΟΣΤΕΡΓΙΟΣ², ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΛΙΘΟΥΡΓΙΔΗΣ³

Λέξεις κλειδιά:

Συγκαλλιέργεια - βίκος - κριθάρι - δείκτες αντα-
γωνισμού

Κύρια σημεία εργασίας (highlights):

- Μελετήθηκε η επίδραση των ποικιλιών στην απόδοση και στην ποιότητα σε σανό μειγμάτων συγκαλλιέργειας βίκου με κριθάρι.
- Παρατηρήθηκαν διαφορές μεταξύ των ποικιλιών/γενотύπων βίκου και κριθαριού στην απόδοση σε σανό και σε πρωτεΐνη.
- Τη μεγαλύτερη απόδοση σε σανό είχαν τα μείγματα της ποικιλίας Αθηναΐδα και μιας επιλογής κριθαριού και με τις δύο ποικιλίες βίκου, ενώ την μεγαλύτερη απόδοση σε πρωτεΐνη είχαν τα μείγματα της ποικιλίας Mucho με τις δύο ποικιλίες βίκου

Η συγκαλλιέργεια χειμερινού σιτηρού-χορτοδοτικού ψυχανθούς έχει αυξανόμενο ενδιαφέρον για την χώρα μας, διότι συνεισφέρει σημαντικά στην αναγκαία αύξηση της παραγόμενης εγχώριας πρωτεϊνούχου ζωτροφής. Παγκοσμίως έχει γίνει σημαντική έρευνα σχετικά με τα διάφορα είδη που χρησιμοποιούνται σε μείγματα συγκαλλιέργειας, όμως δεν υπάρχουν αρκετά δεδομένα για την επίδραση των ποικιλιών του κάθε είδους στο μείγμα της συγκαλλιέργειας. Στόχος των πειραμάτων ήταν να μελετηθεί: 1) η επίδραση ποικιλιών/γενотύπων βίκου και κριθαριού στην απόδοση και στην ποιότητα του σανού των μειγμάτων συγκαλλιέργειας

και 2) η ικανότητα της συγκαλλιέργειας να αξιοποιεί καλύτερα τους περιβαλλοντικούς πόρους από την μονοκαλλιέργεια. Στο αγρόκτημα του Ινστιτούτου Βιομηχανικών και Κτηνοτροφικών Φυτών της Λάρισας, την καλλιεργητική περίοδο 2014-2015, καλλιεργήθηκαν δύο ποικιλίες βίκου (Αλέξανδρος και Καλλιρόνη), επτά ποικιλίες/γενотύποι κριθαριού (Αλογοκρίθαρο, Αθηναΐδα, Δήμητρα, Mucho, Κύθνος και δύο επιλογές), καθώς και 14 μείγματα βίκου-κριθαριού, σε περιβάλλον χαμηλών εισροών. Βρέθηκε ότι τα μείγματα αξιοποιούν καλύτερα τους πόρους του περιβάλλοντος, καθώς οι αντίστοιχες μονοκαλλιέργειες τους χρειαζόνταν 9% μεγαλύτερη έκταση για την ίδια απόδοση σε σανό και 15% μεγαλύτερη έκταση για την ίδια απόδοση σε πρωτεΐνη. Ακόμη, βρέθηκαν διαφορές μεταξύ των ποικιλιών/γενотύπων βίκου και κριθαριού στην απόδοση σε σανό και σε πρωτεΐνη. Τη μεγαλύτερη απόδοση σε σανό είχε η παραδοσιακή ποικιλία κριθαριού «Αλογοκρίθαρο». Τέλος, τη μεγαλύτερη απόδοση σε σανό είχαν τα μείγματα της ποικιλίας Αθηναΐδα και μιας επιλογής κριθαριού και με τις δύο ποικιλίες βίκου, ενώ την μεγαλύτερη απόδοση σε πρωτεΐνη είχαν τα μείγματα της ποικιλίας Mucho με τις δύο ποικιλίες βίκου.

Φεστιβάλ της ευρωπαϊκής βιοποικιλότητας δημητριακών

Δανία, 26 - 28 Ιουνίου 2019

Του **Κώστα Κουτή**

Γραφείο Εστιακών Σημείων ΑΙΓΙΛΟΠΑ, Βόλος
Email: info@aegilops.gr

Παγκόσμια έμπνευση για την παραγωγή νέων σιτηρών, παραδοσιακών ποικιλιών κληρονομιάς και προϊόντων δημητριακών.

Τον περασμένο Ιούνιο, ως ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ είχαμε την σπάνια τύχη να παραβρεθούμε στο Φεστιβάλ της Ευρωπαϊκής βιοποικιλότητας Δημητριακών που έγινε στο Κολέγιο Βιολογικής Γεωργίας στο Καλθ της Δανίας από τις 26 έως 28 Ιουνίου. Το Φεστιβάλ της Ευρωπαϊκής Βιοποικιλότητας Δημητριακών στη Δανία συνδύασε παράλληλες συναντήσεις εργαστηρίων αρτοποιίας, εργαστήρια μύρας, επιδείξεις αγρού, συνεδρίες και διαλέξεις. Στο φεστιβάλ φιλοξενήθηκαν 500 διαφορετικές ποικιλίες και πληθυσμοί σιτηρών από όλη την Ευρώπη. Το θέμα του φεστιβάλ ήταν η καλλιέργεια, οι παραδοσιακές και παλιές ποικιλίες, οι ετερογενείς πληθυσμοί και οι ποικιλίες που επιλέγονται για βιολογική καλλιέργεια. Το φεστιβάλ στόχευε στο να εμπνεύσει τους αγρότες και τους παραγωγούς να αναπτύξουν νέα προϊόντα από αυτές τις ποικιλίες. Όσοι είμαστε εκεί είχαμε την ευκαιρία να συναντηθούμε και να συζητήσουμε προοπτικές συνεργασίας με έμπειρους αγρότες, συμβούλους, παραγωγούς, μεταποιητές και επιστήμονες από όλη την Ευρώπη.

Πιο συγκεκριμένα στο φεστιβάλ ασχολήθηκε με τα εξής θέματα:

- Επιδείξεις αγρού: 500 διαφορετικές παραδοσιακές ποικιλίες από όλη την Ευρώπη.
- Καλλιέργεια, ασθένειες και αποθήκευση: Καλλιέργεια διαφόρων ποικιλιών που εστιάζουν στην οργανική βελτίωση επιλογή, τις ασθένειες και την αποθήκευση των σιτηρών.
- Αλεύρι, αρτοποιία, ψωμί και χυλός: Επεξεργασία των δημητριακών για το ψωμί, το αλεύρι και το κουάκερ, εστιάζοντας στη γεύση, τη θρεπτική αξία, την ποικιλία και τα διαφορετικά προϊόντα.
- Δημητριακά και υγεία: Έμφαση στην υγεία, τη διατροφική αξία και τη δυσανεξία στη γλουτένη.
- Βυνοποίηση και απόσταξη: Οι ιδιότητες ζύμωσης και απόσταξης των κόκκων. Εστιάζοντας στη βύνη, τη γεύση και τη ζύμωση.
- Παραδόσεις στα δημητριακά και νέες τάσεις στην αγορά: Υπήρξε επίσης μια εστιασμένη συνεδρίαση όπου οι αγρότες μπορούσαν να συναντήσουν εστιατορείους και αρτοποιούς.
- Μάρκετινγκ και πολιτικές συνθήκες: Διαλέξεις σχετικά με τη νομοθεσία, τους θεσμικούς φορείς και οργανώσεις καθώς και τη συνεργασία για τον τρόπο περαιτέρω βελτίωσης των παραδοσιακών ποικιλιών.

Διοργανωτές του φεστιβάλ ήταν:

- Το **Cerere** (<http://cerere2020.eu/>), ένα θεματικό δίκτυο που φέρνει μαζί τους επιστήμονες και επαγγελματίες. Στόχος του είναι η ευαισθητοποίηση σχετικά με την αξία του καλού φαγητού, τον εντοπισμό των αλυσίδων εφοδιασμού σε δημητριακά που χρησιμοποιούν χαμηλές εισροές, την ενίσχυση των γεωργών και των συντελεστών που εργάζονται με εναλλακτικά συστήματα διατροφής.
- **Δίκτυο δημητριακών της Σκανδιναβικής Κληρονομιάς** (Nordic Heritage Cereal network). Το δίκτυο στοχεύει στην ενίσχυση του σκανδιναβικού δικτύου μεταξύ επαγγελματιών, επιστήμονες και επαγγελματίες στον τομέα της καλλιέργειας δημητριακών, της καλλιέργειας, της άλεσης, αρτοποιίας και άλλων μεθόδων επεξεργασίας.
- **Ευρωπαϊκός Συντονισμός - Ας ελευθερώσουμε την βιοποικιλότητα** (Lets Cultivate Diversity, EC-LLD). Το EC-LLD (<https://liberatediversity.org/>) αντλεί τις ρίζες και την έμπνευσή της από τις ετήσιες συναντήσεις του ευρωπαϊκού κινήματος για τη γεωργική βιοποικιλότητα, γνωστή ως η Ας Ελευθερώσουμε τη Βιοποικιλότητα! Φόρουμ

Με τον ΑΙΓΙΛΟΠΑ συμμετείχαμε στον αγρό επίδειξης με δυο ποικιλίες σιταριού (Σπάρρος Λέσβου και Ασπρόσταρο) και σε διάφορα θεματικά εργαστήρια, ενώ επίσης ετοιμάσαμε για το κεντρικό δείπνο του Φεστιβάλ ένα 20λεπτό βίντεο με θέμα το μύθο της Περσεφόνης, το οποίο συνόδευσε χορευτικά η Αγγελική Κουτή.

Η εμπειρία του Φεστιβάλ ήταν τόσο δυνατή ώστε μας δίνει την έμπνευση να προσπαθήσουμε στο μέλλον να διοργανώσουμε κάτι ανάλογο στη χώρα μας και γιατί όχι σε επίπεδο Βαλκανικό. Οι εμπειρίες των δημητριακών στην Ελλάδα αλλά και των παραγωγών του ΑΙΓΙΛΟΠΑ είναι πολύ πλούσιες σε αυτό τον τομέα. Επίσης σημαντικές είναι οι προοπτικές αξιοποίησης του γενετικού πλούτου των σιτηρών στη χώρα μας προς την κατεύθυνση επιλογής κατάλληλων ποικιλιών για βιολογική καλλιέργεια και παραγωγή επώνυμων ποιοτικών προϊόντων. Η 15ετη δράση του ΑΙΓΙΛΟΠΑ στην Ελλάδα, ειδικά στα σιτηρά, το έχει ήδη αποδείξει αναβιώνοντας παλιές ποικιλίες και επιλέγοντας κατάλληλες και προσαρμοσμένες για βιολογική οικογενειακή και επαγγελματική γεωργία.

26-28_6_2019
ΔΑΝΙΑ

Εμπειρίες βιολογικού σπόρου από την Ιταλία

Των **Ευάγγελου Κορμπέτη**

Γεωπόνος Π.Ε, Msc
Ινστιτούτο Σιτηρών Θεσσαλονίκης

Δρ. Ηλία Αυδίκου

Γεωπόνος Ερευνητής,
Καθηγητής στα ΙΕΚ Δέλτα

Στο πλαίσιο του προγράμματος LIVESEED που στοχεύει στην ενίσχυση της παραγωγής και της χρήσης οργανικών σπόρων και φυτών για τη οργανική γεωργία σε ολόκληρη την Ευρώπη, τον Ιούνιο 2019 διοργανώθηκε επίσκεψη στην Ιταλία, που αποσκοπούσε στην επίδειξη και προώθηση έξυπνων πρακτικών για την αύξηση της απόδοσης και τη βελτίωση της ποιότητας στην παραγωγή οργανικών σπόρων σιτηρών και λαχανοκομικών ειδών.

Συμμετείχαν ερευνητές από χώρες όπου η οργανική γεωργία είναι λιγότερο ανεπτυγμένη, όπως η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Ρουμανία, το Βέλγιο, η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ελλάδα. Από τη χώρα μας συμμετείχαν οι Γεωπόνοι ερευνητές Δρ Ηλίας Αυδίκος με ειδικότητα «βελτίωση λαχανοκομικών ειδών» και Ευάγγελος Κορμπέτης με ειδικότητα «βελτίωση σιτηρών».

Το πρόγραμμα επισκέψεων είχε ως εξής:

1 Στο Podere Santa Croce, ένα μεγάλο αγρόκτημα οργανικής γεωργίας, όπου εφαρμόζονται βιοδυναμικές μέθοδοι και διατηρείται μια μεγάλη συλλογή από τοπικές ποικιλίες σιτηρών απ' όλη την Ιταλία.

2 Στο Ερευνητικό Κέντρο CREA-DC (τοπικό γραφείο του CPVO-EU) που εδράζεται στο Budrio, όπου γίνονται οι πρώτες προσπάθειες προσέγγισης του προβλήματος της εγγραφής στον Εθνικό Κατάλογο Ποικιλιών και της πιστοποίησης των σπόρων των τοπικών ετερογενών πληθυσμών σιταριού. Καταγράφονται οι διαφορετικοί φαινότυποι που υπάρχουν σε κάθε πληθυσμό και η εξέλιξή τους στο χρόνο, με τελικό στόχο ο προσδιορισμός της συχνότητας των διαφορετικών φαινοτύπων μέσα σε κάθε πληθυσμό.

3 Στους αγρούς και στις κτιριακές εγκαταστάσεις του συνεταιρισμού COOPERATIVA AGRICOLA - CESENA (C.A.C.), του μεγαλύτερου Ιταλικού φορέα παραγωγής σπόρων σποράς κηπευτικών, ο οποίος συνεργάζεται με 2.200 αγρότες, εκ των οποίων 100 βιοκαλλιεργητές. Μετά τη συγκομιδή οι σπόροι αποθηκεύονται στην κύρια αποθήκη του C.A.C. και στη συνέχεια ελέγχονται στην σύγχρονη ειδική μονάδα επεξεργασίας βιολογικού σπόρου, συσκευάζονται και εμπορεύονται.

4 Στην Τράπεζα Βιολογικών Σπόρων του Rete Semirurali (RSR) που ελέγχει και διατηρεί ποικιλίες που προωθούνται δωρεάν για καλλιέργεια σε αγρότες. Οι σπόροι αποθηκεύονται μόνο για μικρό χρονικό διάστημα (μέχρι 5 χρόνια) και σήμερα είναι αποθηκευμένες περίπου 250 ποικιλίες ρυζιού και 600 άλλων ειδών.

5 Στο οικογενειακό οργανικό αγρόκτημα Floriddia, στο οποίο πραγματοποιείται αξιολόγηση και αναπολλαπλασιασμός παλαιών ποικιλιών και πληθυσμών σιταριού. Επίσης, στο αγρόκτημα εξελίσσεται ο πληθυσμός Solibam floriddia, που δημιουργήθηκε το 2009 από τον Ιταλό καθηγητή Salvatore Ceccarelli, με την ανάμιξη διασπώμενου γενετικού υλικού σιταριού περίπου 2000 διασταυρώσεων.

Το μεγαλύτερο μέρος των επισκέψεων αφορούσε την παραγωγή οργανικού σπόρου. Σύμφωνα με τους υπεύθυνους του C.A.C. υπάρχει σημαντική αύξηση της ζήτησης του οργανικού σπόρου, η οποία οδήγησε στη συνεργασία του συνεταιρισμού με τους βιοκαλλιεργητές, προκειμένου να καλυφθούν οι απαιτούμενες ποσότητες που διακινούνται σε όλο κόσμο. Σημαντικό σημείο στην όλη διαδικασία παραγωγής σπόρου, είναι το γεγονός ότι η σποροπαραγωγή πραγματοποιείται μόνο μετά από σχετική παραγγελία. Το γεγονός ότι μία από τις μεγαλύτερες διεθνώς σποροπαραγωγικές εταιρίες ασχολείται ενεργά και βλέπει ακόμη μεγαλύτερες προοπτικές για το μέλλον του οργανικού σπόρου, είναι κάτι που πρέπει να μας απασχολήσει άμεσα και στην Ελλάδα.

Άξια αναφοράς είναι η αγαστή συνεργασία του ιταλικού κράτους, μέσω του CREA-DC, με τους επιμέρους ερευνητικούς και παραγωγικούς φορείς, προκειμένου να μελετηθεί η δυνατότητα εγγραφής στον Εθνικό και στον Κοινοτικό Κατάλογο Ποικιλιών Καλλιεργουμένων Φυτών, των ετερογενών πληθυσμών σιταριού, η οποία θα προσδώσει μεγαλύτερη οικονομική αξία στα τελικά προϊόντα των πληθυσμών. Η συνεργασία αυτή ήταν πρόδηλη σε όλη τη διάρκεια της επίσκεψης, με τους επικεφαλής του CREA-DC να συμμετέχουν ενεργά, σε όλα τα επιμέρους στάδια, τόσο στον πειραματισμό και την αξιολόγηση των πληθυσμών αυτών στο αγρόκτημά τους, όσο και με την συνεχή τους παρουσία, τις ομιλίες τους και την ανταλλαγή απόψεων με την επιστημονική κοινότητα και τους παραγωγούς οργανικής γεωργίας.

Ο δυναμικός πληθυσμός μαλακού σιταριού «Solibam» αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα που παρουσιάστηκε και αναφέρθηκε πολλές φορές κατά τη διάρκεια των επισκέψεων. Δημιουργήθηκε το 2009 από τον Ιταλό καθηγητή Salvatore Ceccarelli, με την ανάμειξη διασπώμενου γενετικού υλικού σιταριού, περίπου 2000 διασταυρώσεων. Πλέον, εξελίσσεται κάθε χρόνο, ανάλογα με τις συνθήκες στις οποίες καλλιεργείται, ενώ αξιολογείται με τις αρχές της συμμετοχικής βελτίωσης (βελτίωση από κοινού του επιστημονικού τομέα και των παραγωγών). Η δημιουργία του δυναμικού πληθυσμού «Solibam» στοχεύει στην ανάπτυξη καινοτόμων πρακτικών για τη βελτίωση της απόδοσης, της ποιότητας, της βιωσιμότητας και της σταθερότητας των καλλιεργειών, προσαρμοσμένων στα οργανικά συστήματα και στα συστήματα χαμηλών εισροών. Βασίζεται στην ποικιλότητα μέσα στον πληθυσμό, η οποία βελτιώνει την ικανότητά του να προσαρμόζεται στις διακυμάνσεις των περιβαλλοντικών συνθηκών, αλλά και την απόδοση και τη σταθερότητά του, στα διάφορα συστήματα καλλιέργειας.

6_2019
ΙΤΑΛΙΑ

Προκειμένου να ενισχυθεί η παραγωγή και χρήση οργανικών σπόρων και φυτών στην οργανική γεωργία στην Ελλάδα, κρίνεται ως επιτακτική η ανάγκη οργανωμένης προσπάθειας διατήρησης, περιγραφής, αξιολόγησης, βελτίωσης και διακίνησης του ελληνικού οργανικού σπόρου, αλλά και η αξιολόγηση της χρήσης δυναμικών πληθυσμών διαφόρων φυτικών ειδών, με συμμετοχή και αλληλεπίδραση όλων των σχετικών παραγόντων, όπως κρατικοί ερευνητικοί φορείς, εταιρείες σποροπαραγωγής, οργανώσεις οργανικής γεωργίας, γεωργοί και καταναλωτές.

Οδοιπορικό στον Λαδοπόταμο και στις Πρέσπες

Του **Στέφανου Λιούζα**

Εστιακό Σημείο Αιγίλοπα Καστοριάς
Οικολογικό Αγρόκτημα «Biofru»
<http://www.biofru.gr>, biofru@gmail.com

Αργήσαμε κάπως! Συνήθως πραγματοποιούμε οδοιπορικά (τα φθινοπωρινά), ψάχνοντας για παλιές ποικιλίες δέντρων (μυλιές και αχλαδιές στο προκείμενο) αρχές Σεπτεμβρίου.

Έστω και στα μέσα του Οκτωβρίου, τα αποτελέσματα της πρόσφατης προσπάθειας μας είναι πάνω από καταπληκτικά! Ενθουσιαστικά καταπληκτικά!

Ας πάρουμε τα πράγματα από αρχή κάπως...

Στο κτήμα μας (οικολογικό αγρόκτημα BIOfru στην Βασιλειάδα Καστοριάς), είναι μια από τις «βάσεις» του ΑΙΓΙΛΟΠΑ, σε επίπεδο αναζήτησης, διατήρησης και ει δυνατόν αναπαραγωγής σε μυλικό οπωρώνα, παλιών ποικιλιών μυλιάς και αχλαδιάς. Μέχρι σήμερα – εδώ και τρία, τέσσερα χρόνια – έχουν συλλεχτεί και αναπαραχθεί αρκετές ποικιλίες και στήθηκε ένας εμβρυώδης «μυλικός» οπωρώνας διατήρησης τους. Σε λίγα χρόνια προσδοκούμε να δούμε και να εκτιμήσουμε τα πρώτα αποτελέσματα της προσπάθειας μας αυτής.

Σχεδόν κάθε χρόνο πραγματοποιούμε (δεν είναι πληθυντικός μεγαλοπρέπειας, είμαστε αρκετοί άμεσα και έμμεσα που συμμετέχουμε), οδοιπορικά διερεύνησης σε περιοχές την Δυτικής Μακεδονίας και Ηπείρου. Σχεδόν πάντα έχουμε «κάτι» να αναδείξουμε. Αρκετές φορές ήταν ποιο «πλουσιοπάροχες» οι απόπειρες!

Η συνέχεια των οδοιπορικών είναι «κλασική»! Εάν είναι δυνατόν αναπαραγωγή και θέση στον «μυλικό». Αυτό δεν είναι και εύκολη υπόθεση, μιας και πρέπει να συνδυαστούν πολλοί παράγοντες (να «τρέχουν» αμοιβαία τα νερά σε υποκείμενα και εμβόλια, καιρός δροσερός, μέχρι και «καλό χέρι» στην απόπειρα αυτή!).

Ξεφεύγουμε όμως από το πρόσφατο οδοιπορικό στην κοιλάδα του Λαδοπόταμου (παραπόταμος του Αλιάκμονα που πηγάζει από το Πισοδέρη) και στις Πρέσπες (Ελληνικό τμήμα).

Ήταν η Τρίτη, για φέτος, μεγάλη μας απόπειρα, είχαν προηγηθεί ήδη μια Ανοιξιάτικη και μια Καλοκαιρινή όπου «σταμπάραμε» δέντρα και απομεινάρια παλιών οπωρώνων (ηλικίας πάνω από 100 εκατό χρόνια! από την εποχή του πρώτου Παγκοσμίου πολέμου*).

Η διερεύνηση ήταν αρκετά πλατιά και οι πληροφορίες των ντόπιων κατοίκων – όπου υπήρχαν – ήταν σημαντικές και καθοριστικές. Εντοπίσαμε πολλά δέντρα και εμμείναμε σε πάνω από τριακόσια (300) που παρουσίαζαν ειδικότερα χαρακτηριστικά.

Αυτό που αντικρίσαμε και δακρύσαμε από ενθουσιασμό, στο Φθινοπωρινό μας οδοιπορικό, είναι το καταπληκτικό του συνδυασμού με τους ώριμους καρπούς! Δεν μπορεί να εκφραστεί με γραμμένα λόγια! Φωτογραφήσαμε, περιεργαστήκαμε το φύλλωμα, τους ετήσιους βλαστούς, τους γέρικους κορμούς, γευτήκαμε τους καρπούς!

Μεθύσαμε κυριολεκτικά! Φανταστείτε σχεδόν, το ελάχιστο, από πεντακόσιους (500) καρπούς!

Τι γεύσεις, αρώματα, χρώματα, σχήματα και σχεδόν τέλεια φυσική υγεία φυλλώματος και καρπων! Τα δέντρα φυσικά, άλλα με ακμαία ακόμη κόμη και κορμό, άλλα στο φυσικό τους τέλος... (Έχω «σκάσει» προσωπικά, αντιπαραβάλλοντας την πολύ αποτυχημένη κατάσταση του δικού μας αγροκτήματος την φωτεινή χρονιά, με τις τόσες φροντίδες και παρεμβάσεις).

Εν τέλει για να μην μακρηγορώ, παρόλο που ήδη ήταν κάπως αργά, «κεντρώσαμε» και πάρα πολλές και ίσως οι συνθήκες να ευνοήσουν ώστε να πετύχουμε την αναπαραγωγή ορισμένων.

Έτσι και αλλιώς την ερχόμενη Άνοιξη θα ξαναεπιχειρήσουμε οδοιπορικό για την συλλογή «εμβολίων». Τέτοιος πλούτος, ίσως ξεπερνούν τις εκατό (100) οι διαφορετικές ποικιλίες**, μας εμπνέει στην προσπάθεια για διάσωση, διατήρηση και ίσως την αναπαραγωγή τους.

* Η περιοχή Δυτικής Μακεδονίας και Ηπείρου στην περίοδο 1915-1918 ήταν ζώνη επιχειρήσεων του Γαλλικού Στρατού και υπήρχε εκ μέρους τους μια παράλληλη «ειρηνική» προσπάθεια ενίσχυσης των ορεινών αυτών περιοχών με την μηλοκαλλιέργεια.

** Υπάρχουν δεκάδες αυθεντικές παλιές ποικιλίες εμβολιασμένες σε «άγρια» πολύ δυνατά υποκείμενα, υπάρχει και ο ανεκτίμητος θησαυρός των «σπορόφυτων» ποικιλιών που είναι ανεξάντλητος.

Βιολογική Σποροπαραγωγή στην Ολλανδία

30/9 - 3/10_2019
Ολλανδία

Της **Στέλλας Χατζηγεωργίου**

Εστιακό Σημείο Αιγίλοπα, Κρήτη
crete@aegilops.gr

Η 2η διασταυρούμενη επίσκεψη του Προγράμματος LIVESEED Horizon2020 πραγματοποιήθηκε στην Ολλανδία από 30 Σεπτεμβρίου έως 3 Οκτωβρίου. Στην επίσκεψη αυτή συμμετείχαν 20 ενδιαφερόμενοι πάνω στον τομέα της παραγωγής βιολογικού σπόρου από Βουλγαρία, Γερμανία, Ελλάδα (Αιγίλοπα), Ουγγαρία, Λετονία, Πορτογαλία, Ισπανία, Βέλγιο, Πολωνία, Ρουμανία και Ολλανδία. Το πρόγραμμα των 4 ημερών ήταν πλούσιο σε υλικό γνωστικού αντικειμένου, καθώς η Ολλανδία με πολυετή παράδοση πια και εμπειρία στην παραγωγή σπόρων φάνηκε να χειρίζεται το θέμα με ιδιαίτερη άνεση. Ξεκινώντας από το Πανεπιστήμιο του Wageningen, γνωστό στον Αγρονομικό χώρο, δόθηκαν οι βασικές αρχές τεχνικής στη διατήρηση και ωρίμανση των σπόρων με επιπλέον ξενάγηση στις εγκαταστάσεις της τράπεζας σπόρων που διαθέτει. Στη συνέχεια η εφαρμογή της τεχνογνωσίας παρουσιάστηκε στην ξενάγηση και παρουσίαση των εργασιών μεγάλων και μεσαίων εταιρειών παραγωγής βιολογικού σπόρου λαχανικών και πατάτας και του κρατικού οργανισμού ελέγχου και πιστοποίησης πατατόσπορου. Η πρόσβαση σε εργαστήρια, πειραματικούς και επιδεικτικούς αγρούς, θερμοκήπια, χώρους επεξεργασίας, συσκευασίας και αποθήκευσης σπόρων και μονάδες κρατικού ελέγχου έδωσε στοιχεία για την άρτια οργάνωση της χώρας και το υψηλό επίπεδο σποροπαραγωγής που βασίζεται: στην ποιότητα του σπόρου, στο υψηλά καταρτισμένο προσωπικό και την υποστήριξη από ερευνητές του κρατικού τομέα.

Αυτό που διαπιστώνει κανείς σε επίπεδο αξιοποίησης πόρων είναι το γεγονός πως η χώρα αυτή με ασήμαντη κληρονομιά σε παραδοσιακές ποικιλίες, χαμηλή βιοποικιλότητα και αντίξοες κλιματικές συνθήκες για την παραγωγή μεγάλου εύρους σπόρων, διαχειρίζεται άριστα τον τομέα αυτό επιστρατεύοντας και το ελάχιστο πλεονέκτημά της στηριζόμενη και σε συνεργασίες με άλλες χώρες που διαθέτουν αυτά που εκείνη υπολείπεται, καταφέρνει έτσι να έρχεται δεύτερη σε εξαγωγές πολλαπλασιαστικού υλικού στον κόσμο.

Το υλικό από τη διασταυρούμενη επίσκεψη στην Ολλανδία θα αποτελέσει μέρος του 3/ήμερου σεμιναρίου που οργανώνεται στην Κρήτη. 15, 16 και 17 Μαΐου 2019, με το γενικό τίτλο: «Επιλέγοντας τις καλύτερες ποικιλίες από την αγροβιοποικιλότητα λαχανικών της Κρήτης». Η δράση υλοποι-

είται με μέριμνα του ΑΙΓΙΛΟΠΑ, του Εστιακού του Σημείου στην Κρήτη και με την υποστήριξη της ΚΟΙΝΣΕΠ «Μελίτακες» στην περιοχή της Μεσσαράς. Η οικονομική υποστήριξη έρχεται από την Κοινοτική Ακαδημία Τραπεζών Σπόρων- Community Seed Banks Academy (<https://www.communityseedbanks.org/>) που λειτουργεί με πρωτοβουλία του διεθνούς δικτύου εθελοντικών μη κυβερνητικών οργανώσεων για τους σπόρους στην Ευρώπη με τίτλο: «Ας Απελευθερώσουμε τη Βιοποικιλότητα – Lets Liberate Diversity» (<https://liberatediversity.org/>). Επίσης στο πλαίσιο της προπαρασκευαστικής δράσης του εκπαιδευτικού αυτού 3/ήμερου υλοποιείται έρευνα που απευθύνεται σε καταναλωτές και παραγωγούς στην Κρήτη με αντικείμενο τα κριτήρια επιλογής λαχανικών. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα αποτελέσουν σημαντικό στοιχείο αναφοράς για τη στοχευόμενη δραστηριοποίηση στον τομέα παραγωγής βιολογικού σπόρου.

Δεύτερο Ευρωπαϊκό Φόρουμ Αγροοικολογίας

26-28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2019, ΧΑΝΙΑ, ΚΡΗΤΗ

Της **Χριστίνας Βακάλη**
greekseedschool@aegilops.gr

Συμπεράσματα του εργαστηρίου “Γενετική βιοποικιλότητα στα μεσογειακά Αγρο-οικοσυστήματα”

26-28_9_2019
ΗΡΑΚΛΕΙΟ - ΚΡΗΤΗ

Στα πλαίσια του παραπάνω εργαστηρίου έγιναν οι ακόλουθες παρουσιάσεις:

1. Καινοτόμος διαχείριση της αγροτικής βιοποικιλότητας: από τις κοινοτικές τράπεζες σπόρων στα κοινωνικά αναγνωρισμένα βιολογικά αγροδιατροφικά συστήματα, Adanella Rossi (Πανεπιστήμιο της Πίζας και Rete Semi Rurali, Ιταλία).
2. Αγροοικολογική προσέγγιση των ερευνητικών προγραμμάτων για τα βιολογικά φρούτα στην Ιταλία, Giancarlo Roccuzzo (CREA, Ιταλία).
3. Μοσχεύματα μνήμης. Αξιοποιώντας την παραδοσιακή γνώση για το μέλλον, Pablo Agost Andreu (Connecta Natura, Ισπανία).
4. Γενετική ποικιλομορφία για τη γεωργία χαμηλών εισροών στην περιοχή της Μεσογείου, Χριστίνα Βακάλη (Aegilops, Ελλάδα)

Συμπεράσματα του εργαστηρίου:

- Η αγροδιατροφική ποικιλομορφία αποτελεί βασικό στοιχείο της αγρο-οικολογίας, καθώς αυξάνει την προσαρμοστικότητα των συστημάτων καλλιέργειας σε διαφορετικά οικοσυστήματα και σε ένα ολοένα και περισσότερο μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Γενικότερα, συμβάλλει στους στόχους της οικολογικής και κοινωνικής δικαιοσύνης της γεωργίας και των συστημάτων διατροφής.
- Μια νέα προσέγγιση στην έννοια της γεωργικής βιοποικιλότητας είναι συνεπής με τη μετάβαση στην αγρο-οικολογία. Η νέα προσέγγιση αυτή βασίζεται σε μια δυναμική διαχείριση, η οποία στοχεύει σε υψηλότερα επίπεδα βιοποικιλότητας και σε συμμετοχικούς και αποκεντρωμένους πειραματικούς αγρούς. Οι αγροί αυτοί πρέπει να είναι ενσωματωμένοι μέσα στις γεωργικές καλλιέργειες και να λαμβάνουν χώρα σε τοπικό επίπεδο. Σε αυτή την προσέγγιση, η γνώση και η εμπειρία των αγροτών, σε αλληλεπίδραση με όλους τους άλλους εμπλεκόμενους (οργανικοί βελτιωτές, σύμβουλοι βιολογικής γεωργίας, ερευνητές, εμπλεκόμενοι φορείς τροφίμων, καταναλωτές, άτυπο σποροδίκτυο) είναι κεντρικής σημασίας. Επιπλέον αναδεικνύεται η κοινωνική διάσταση στη διαχείριση των γενετικών πόρων, που οδηγεί στην ένταξη της διαχείρισης της βιοποικιλότητας στον αγρό, σε ένα ευρύτερο πλαίσιο που υποστηρίζεται από μια ολόκληρη κοινότητα.

- Η πολιτιστική και οικονομική αξιοποίηση των προϊόντων-τροφίμων που απορρέουν από την γεωργική βιοποικιλότητα αποτελούν το κλειδί για την αειφόρο χρήση των φυτογενετικών πόρων. Επομένως και για τα αγρο-οικολογικά συστήματα παραγωγής που διαχειρίζονται αυτούς τους πόρους. Αυτό απαιτεί την κατάλληλη διαχείριση των αξιών αυτών σε όλη την έκταση της αγροδιατροφικής αλυσίδας, μαζί με την ευρεία κοινωνική τους αναγνώριση.

- Η επιλογή τοπικών ποικιλιών και πληθυσμών προσαρμοσμένων στα συστήματα χαμηλών εισροών και στην παραγωγή βιολογικών σπόρων συνεχίζεται να υποτιμάται ενώ πρέπει να διαδραματίσει ζωτικό ρόλο στο μέλλον.

- Η διατήρηση των παραδοσιακών ποικιλιών οπωροφόρων δένδρων καθώς και η συλλογή των παραδοσιακών γνώσεων που συνδέονται με αυτές τις ποικιλίες (δηλ. καλλιεργητική διαχείριση, ιστορικές και κοινωνικές αξίες κλπ.) είναι επείγουσα στις μεσογειακές περιοχές λόγω της δραματικής κατάστασης στο ρυθμό απώλειας τους. Επιπλέον, οι παραδοσιακές ποικιλίες οπωροφόρων δέντρων μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο επανασχεδιασμού των γεωργικών συστημάτων για την αντιμετώπιση των μελλοντικών κλιματικών σεναρίων. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να γίνουν συγκεκριμένες δράσεις για τη διατήρηση των παραδοσιακών ποικιλιών οπωροφόρων δένδρων στα πλαίσια της με-

σογειακής λεκάνης, με τη συμμετοχή τόσο των αγροτών όσο και των καταναλωτών.

- Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε τη σημασία των κατάλληλων πολιτικών αποφάσεων και των άλλων μορφών στήριξης, δεδομένου του επείγοντος της απώλειας πολλαπλασιαστικού υλικού, την πρόκληση της κλιματικής αλλαγής (και τις διαφορετικές εκφάνσεις της στις ευρωπαϊκές χώρες). Επίσης την αναγκαιότητα για μακροπρόθεσμα ερευνητικά προγράμματα (π.χ. δημιουργία εστιών-hotspots στην βιοποικιλότητα), συμμετοχικές και δημοκρατικές προσεγγίσεις και ενσωμάτωση πολλαπλών διαστάσεων στη διαχείριση της αγροτικής βιοποικιλότητας (π.χ. βιολογικές, κοινωνικές και πολιτιστικές πτυχές).

Για περισσότερες πληροφορίες γύρω από την αγροοικολογία
<http://www.agroecologyeuropeforum.eu/>
<http://www.agroecology-europe.org/>
www.agroecology.gr

Η βιοποικιλότητα μπορεί να καλλιεργηθεί

Της **Σεβαστιανής Λιούζα**

Εστιακό Σημείο Αιγίλοπα Καστοριά

Οικολογικό Αγρόκτημα «Biofru»

<http://www.biofru.gr>, biofru@gmail.com

Με σύνθημα «Η βιοποικιλότητα μπορεί επίσης να καλλιεργηθεί», πραγματοποιήθηκε στις 4-9 Νοέμβρη η Διεθνής Συνάντηση για τους Σπόρους (International Meeting on Peasants' Seeds) "Sow your Resistance" στο Meze της Γαλλίας. Περίπου 300 άτομα από όλο τον κόσμο συναντήθηκαν για να ανταλλάξουν ιδέες και εμπειρίες γύρω από την εργασία τους στον αγροδιατροφικό τομέα και το έργο τους σε ανεξάρτητα δίκτυα σπόρων.

Στο πλαίσιο της συνάντησης αυτής, και για δέκατη χρονιά, βρέθηκαν τα μέλη του Δικτύου "Let's Liberate Diversity". Εκπρόσωποι 15 οργανώσεων, από διαφορετικές χώρες της Ευρώπης, μαζί και ο Αιγίλοπας βεβαίως, συναντηθήκαμε, γνωριστήκαμε, ανταλλάξαμε απόψεις, προβληματιστήκαμε για το μέλλον.

Το Δίκτυο είχε οργανώσει 2 εργαστήρια, ένα αφορούσε τις προκλήσεις και τα εμπόδια που αντιμετωπίζει η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου επιτόπιας (insitu) διατήρησης, απευθείας δηλαδή στο χωράφι, και το άλλο, τον καθορισμό και σχεδιασμό ενός καινοτόμου συστήματος σπόρων, τον καθορισμός των ορίων μεταξύ των άτυπων και επίσημων συστημάτων. Κατά το πρώτο εργαστήριο, και στο πλαίσιο του προγράμματος DYNAVERSITY (dynaversity.eu), παρουσιάστηκε το όραμα και η αποστολή του Δικτύου Let's Liberate

4-9_11_2019

**Maise
ΓΑΛΛΙΑ**

Diversity, καθώς και οι εργασίες δικτύωσης που έχουν πραγματοποιηθεί από το Δίκτυο, ενώ παράλληλα συζητήθηκαν με τους συμμετέχοντες οι στόχοι και οι ανάγκες ενός ευρωπαϊκού δικτύου. Στο δεύτερο εργαστήριο, παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα του προγράμματος DIVERSIFOOD (diversifood.eu) για τα συστήματα σπόρων και συζητήθηκαν με τους συμμετέχοντες τα όρια μεταξύ του λεγόμενου άτυπου σπόρου και των επίσημων συστημάτων σπόρων. Τέλος προτάθηκε για την επόμενη συνάντηση, τον Μάιο του 2020 στη Φλωρεντία, να παρουσιαστεί το έργο κάθε οργάνωσης μέσω ενός δενδροειδούς διαγράμματος συστήματος σπόρων.

Ένα ακόμα ενδιαφέρον εργαστήριο ήταν αυτό για τα δικαιώματα των αγροτών, κατά το οποίο παρουσιάστηκε η «Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των αγροτών και των ανθρώπων που εργάζονται σε αγροτικές περιοχές» και η κατά τόπους εφαρμογή της μέσω παραδειγμάτων από τους ίδιους του αγρότες ή και σχετικές ΜΚΟ.

Το ζήτημα που φαίνεται να προβληματίζει τους αγρότες, ανεξαρτήτως χώρας, είναι ότι η επίσημη αγορά σπόρων ολοένα και περισσότερο κυριαρχείται από μερικές μεγάλες εταιρείες, οι οποίες πωλούν μόνο έναν περιορισμένο αριθμό ποικιλιών που περιορίζει τη γενετική ποικιλότητα που χρησιμοποιούμε σήμερα στη γεωργία. Από την άλλη μεριά, οι παραδοσιακοί μας σπόροι έχουν περάσει χιλιάδες χρόνια προσαρμογής σε διαφορετικά τοπικά περιβάλλοντα σε όλο τον κόσμο και η δυναμικότητά του για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας είναι εξαιρετικά σημαντική, ειδικά σήμερα με την επερχόμενη κλιματική αλλαγή.

Σε πολλές δυτικές χώρες οι παραδοσιακές ποικιλίες χάθηκαν κατά τη μετάβαση στη βιομηχανική γεωργία. Σήμερα υπάρχουν σχέδια για την επιστροφή ορισμένων από αυτές στα χωράφια, παίρνοντας γενετικό υλικό από τις τράπεζες γονιδίων/σπόρων. Σε άλλες περιοχές του κόσμου, π.χ. στην Αφρική, οι παραδοσιακές ποικιλίες εξακολουθούν να καλλιεργούνται, όμως φαίνεται δυστυχώς ότι πολλές από τις χώρες εκεί, αναπτύσσουν την ίδια κατεύθυνση που πήρε ο δυτικός κόσμος πριν από μερικές δεκαετίες. Άραγε υπάρχουν άλλοι τρόποι ανάπτυξης αυτών των χωρών χωρίς να κάνουν τα ίδια λάθη που κάναμε εμείς; Η τελευταία μέρα της Διεθνούς Συνάντησης, που ήταν ανοιχτή στο κοινό, ήταν μια μεγάλη γιορτή σπόρων σε κεντρικό σημείο της πόλης. Οι συμμετέχοντες της συνάντησης έστησαν πάγκους διαθέτοντας εκεί τους σπόρους και τα προϊόντα που είχαν φέρει ο καθένας από τη χώρα του, ενώ οι επισκέπτες είχαν τη δυνατότητα είτε να αγοράσουν είτε να συμμετέχουν σε σχετικά εργαστήρια. Δημητριακά από το Ιράν μέχρι την Αφρική, κολοκύθες κάθε λογής, φρούτα και όσπρια, φρεσκοστυμμένος χυμός από διάφορες παραδοσιακές ποικιλίες μήλων και γεύμα από βιολογικά αγροκτήματα μικρής κλίμακας από τη γύρω περιοχή συνέθεσαν την ατμόσφαιρα της γιορτής.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΠΟΡΩΝ - Σεμινάριο με τον Αιγίλοπα στη Νορβηγία

Του **Κώστα Κουτή**

Γραφείο Εστιακών Σημείων ΑΙΓΙΛΟΠΑ, Βόλος
Email: info@aegilops.gr

ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΠΟΡΩΝ –COMMUNITY SEED BANKS (CSB) ΩΣ ΕΦΑΛΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Ενώ οι διαπραγματεύσεις συνεχίζονται στα διεθνή φόρουμ σχετικά με τον τρόπο διακοπής της ταχείας γενετικής διάβρωσης στην πρωτογενή παραγωγή τροφίμων, οι κοινοτικές τράπεζες σπόρων εμφανίζονται δυναμικά σε ολόκληρη την Ευρώπη. Θα μπορούσαν να είναι το κλειδί για την γεωργική βιοποικιλότητα; Ο αριθμός των κοινοτικών τραπεζών σπόρων αυξάνεται ραγδαία, ανταποκρινόμενος στην αυξανόμενη ζήτηση για μεγαλύτερη ποικιλία φυτογενετικών πόρων από γεωργούς και ερασιτέχνες καλλιεργητές σε όλο τον κόσμο. Στο Νότο, οι CSB θεωρούνται πλατφόρμες για τους σπόρους και την επισιτιστική ασφάλεια, ανακούφιση από τη φτώχεια και πόρους διαβίωσης. Στο Βορρά βοηθούν τους αγρότες, τους κηπουρούς και τους ερασιτέχνες να διαφοροποιήσουν την παραγωγή τους. Σε όλα τα μέρη του κόσμου, θεωρούνται χώροι διατήρησης χαρακτηριστικών των φυτών που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και άλλων περιβαλλοντικών προκλήσεων, επιτρέποντας έτσι στις μελλοντικές γενιές να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους στην παραγωγή τροφίμων” (Δρ Regina Andersen, Fridtjof Nansen Institute, Νορβηγία. Σε αυτό το πλαίσιο, το Ινστιτούτο Fridtjof Nansen (www.fni.no) και η Royal Norwegian Society for Development (<http://norgesvel.com>) φιλοξένησαν στις 31 Οκτωβρίου ένα ολοήμερο σεμινάριο με τίτλο «Οι κοινοτικές τράπεζες σπόρων ως εφελτήριο για τη διαφοροποίηση στη γεωργία και την τροφή: εμπειρίες και έμπνευση από τους ευρωπαίους πρωτοπόρους».

Καθώς στη Νορβηγία δημιουργήθηκαν δυο Κοινοτικές Τράπεζες Σπόρων κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων ετών, το σεμινάριο είχε ως στόχο την ανταλλαγή εμπειριών και τη διδασκαλία από τους πρωτοπόρους σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Στο σεμινάριο προσκλήθηκαν και παρουσίασαν τις εμπειρίες τους οι οργανώσεις ProSpecieRara (<https://www.prospecierara.ch>, Ελβετία, Bella Bartha) η οποία είναι από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη, The Heritage Seed Library, (<https://www.gardenorganic.org.uk/hsl>, Ηνωμένο Βασίλειο, Catrina Fenton), μια

από τις παλαιότερες ιστορικά και ο ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ (Ελλάδα, Κώστας Κουτής). Οι εμπειρίες για τον ΑΙΓΙΛΟΠΑ ήταν πολύτιμες καθώς και σημαντική η αναγνώριση του έργου που επιτελεί εδώ και 15 χρόνια τουλάχιστον, ως μοντέλο καινοτόμας λειτουργίας σε επίπεδο κινήματος τόσο για την διατήρηση της γεωργικής βιοποικιλότητας όσο και για την προώθηση της οικολογικής-βιολογικής γεωργίας. Στην παρουσίαση έγινε αναφορά στον πλούτο της γεωργικής βιοποικιλότητας τη χώρας και στο ιστορικό του ΑΙΓΙΛΟΠΑ, και στην πολύ καινοτόμα δράση του Εργαστηρίου Οικολογικής Πρακτικής τη δεκαετία του 90 που κληρονόμησε στον ΑΙΓΙΛΟΠΑ το χρονιά ίδρυσης το 2004. Δόθηκε έμφαση στον τρόπο λειτουργίας του δικτύου μας, και ιδιαίτερα στις δράσεις μας και τις συνεργασίες μας σε όλα τα επίπεδα (τοπικό, εθνικό, πανευρωπαϊκό) τα οποία απασχόλησαν ιδιαίτερα το κοινό (βιοκαλλιεργητές μεταποιητές, ιδιωτικές και κοινοτικές τράπεζες γενετικού υλικού, βελτιωτές, σποροπαραγωγοί, κρατικοί υπάλληλοι) με ερωτήσεις αλλά και τις ομάδες με τις οποίες συζητήσαμε, ο καθένας ξεχωριστά, την επόμενη μέρα για αρκετή ώρα. Το σεμινάριο ανέδειξε τον τρόπο με τον οποίο σε εθνικό επίπεδο πρέπει να συζητάμε ισότιμα για τη διατήρηση και αξιοποίηση της γεωργικής βιοποικιλότητας αλλά και τον αναγνωρισμένο ρόλο των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των γεωργών. Ελπίζουμε και ευχόμαστε να υπάρξει ανάλογη συζήτηση και στη χώρα μας, κάτι για το οποίο προσπαθούμε εδώ πολλά χρόνια, καθώς αντιμετωπίζουμε, ως οργανώσεις, διαχρονικά σκεπτικισμό και αποκλεισμό από μεριάς κυρίως του κράτους.

31_10_2019
NORBHΓIA

Θερμές ευχαριστίες στην Δρ Regina Andersen και τους συνεργάτες της για την πρόσκληση, φιλοξενία και διοργάνωση αυτού του εκπληκτικού σεμιναρίου.

Οι παρουσιάσεις Power point, τα βίντεο από το σεμινάριο καθώς και τα αποτελέσματα της συζήτησης είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα

<https://www.fni.no/news/community-seed-banks-as-springboards-for-enhancing-food-and-crop-diversity-article2178-330.html>

Πράσινη ανάπτυξη και αιολικά πάρκα

Κείμενο της «Ανοικτής συνέλευσης ενάντια στην πράσινη
ανάπτυξη και στα αιολικά στα Άγραφα»

(Σεπτέμβριος 2019)

Η συνέλευση ξεκίνησε από πρωτοβουλία συλλογικοτήτων, πολιτικών χώρων και κατοίκων της Καρδίτσας. Δημιουργήθηκε από την ανάγκη να υπάρξει κινηματική απάντηση και συσπείρωση των πολιτών της Καρδίτσας ενάντια στο έγκλημα που πάει να συντελεστεί στην παρθένα και απaráμιλλης ομορφιάς περιοχή των Αγράφων από επενδυτές και πολιτικούς παράγοντες. Είμαστε ενάντια στην «πράσινη» ανάπτυξη, γιατί θεωρούμε ότι αποτελεί μοχλό για την εμπορευματοποίηση των φυσικών αγαθών και της καταστροφής του περιβάλλοντος. Δεν έχουμε καμία θεσμική αυταπάτη ότι με προσφυγές και μόνο θα δικαιωθούμε, ούτε αναθέτουμε τις ελπίδες μας σε καμία δημοτική αρχή. Θεωρούμε ότι ο μόνος δρόμος που μπορεί να πετύχει νίκες είναι ο δρόμος της αυτοοργάνωσης των τοπικών κοινωνιών και της λαϊκής επιβολής.

Επιδίωξη των «επενδυτών» είναι η τοποθέτηση 640 ανεμογεννητριών (μέχρι στιγμής έχουν αδειοδοτηθεί οι 40 πρώτες στα οροπέδια Νιάλα και Βοϊδολίβαδο) ύψους 120 μέτρων σε εκτάσεις των Ευρυτανικών και Καρδιτσιώτικων Αγράφων καθώς και η κατασκευή υδροηλεκτρικών έργων σε σχεδόν όλα τα ποτάμια και ρέματα της ευρύτερης περιοχής της Νότιας Πίνδου. Αυτή η παρέμβαση μπορεί να οδηγήσει σε μια μη βιώσιμη χρήση των δασικών και υδάτινων πόρων, στη διατάραξη ή και κατάρρευση του οικοσυστήματος και της βιοποικιλότητας της θιγόμενης περιοχής, με συνεπακόλουθες επιπτώσεις σε όλα τα συστήματα υπό τη μορφή του ντόμινο. Μερικές μόνο από τις επιπτώσεις είναι: η ανεπανόρθωτη ισοπέδωση των βουνοκορφών, η διάνοιξη δρόμων και η εγκατάσταση πυλώνων υψηλής τάσης εντός δασικής έκτασης, ο υψηλός κίνδυνος πυρκαγιάς, η απειλή εξαφάνισης προστατευόμενων ειδών πανίδας και χλωρίδας. Θα αφήσουμε μια ολόκληρη ζωογόνα παρθένα περιοχή και τα αγαθά που αυτή προσφέρει να καταστραφούν; Θα αφήσουμε να γίνουν έργα-«αρπαχτές», με ανεπαρκείς περιβαλλοντικές μελέτες, ώστε να πάρουν τις επιδοτήσεις τα «αρπαχτικά» και να φύγουν με μισοτελειωμένα έργα; Θα αφήσουμε να γίνουν τα βουνά μας σκουπιδότοπος παρατημένων ανεμογεννητριών; Θα αφήσουμε να μετατρέψουν τα ποτάμια και τα ρέματα σε κανάλια ελεγχόμενης ροής, σε βαλτότοπους

και ξεραμένες κοίτες με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το οικοσύστημα και την παροχή νερού; Και όλα αυτά προς όφελος ποιου; Για να βγάλουν κέρδος οι μεγάλοι επιχειρηματικοί όμιλοι, που λυμαίνονται την ενέργεια και το περιβάλλον· για να είναι η ενέργεια στα χέρια λίγων και προσανατολισμένη στο κέρδος και όχι στην κάλυψη των λαϊκών κοινωνικών αναγκών με περιβαλλοντική και οικολογική ισορροπία.

Σκοπός μας είναι η ενημέρωση, η διενέργεια ανοιχτών συλλογών με τους κατοίκους της πόλης, εργατικά σωματεία και συλλόγους για τον συντονισμό δράσεων, ώστε να σταματήσει μια και καλή η παραχώρηση της γης και της ενέργειας στα χέρια των κατασκευαστικών εταιριών και η καταστροφή του τόπου μας· ενός τόπου που δεν πατήθηκε από κατακτητές και τώρα επιχειρείται να αλωθεί από επενδυτές και ιδιωτικά συμφέροντα. Η υπόθεση της ενέργειας και του περιβάλλοντος δεν μπορεί να είναι υπόθεση κέρδους· αφορά τις κοινότητες των ανθρώπων που εργάζονται και ζουν από αυτά· αφορά τη βιωσιμότητα των οικοσυστημάτων που θα δεχθούν τις όποιες παρεμβάσεις.

Σε μια εποχή κατά την οποία βιώνουμε τις συνέπειες της απορρύθμισης των οικοσυστημάτων, της ανυπολόγιστης ανθρώπινης δραστηριότητας σε βάρος της φύσης, για να ικανοποιείται το παραγωγικό και καταναλωτικό καπιταλιστικό πρότυπο, δεν μπορούμε να μένουμε αμέτοχοι μπροστά στην καταστροφή των τελευταίων παρθένων περιοχών. Είμαστε αλληλέγγυοι και συμπαραστεκόμαστε στα υπόλοιπα τοπικά κινήματα που αντιστέκονται στη λεηλασία της φύσης, του τόπου τους, των κοινωνικών και φυσικών αγαθών. Θεωρούμε τον συντονισμό όλων αυτών των κινημάτων με κοινά αιτήματα πάλης και επιβολής βασική προϋπόθεση, για να νικήσουμε στον αγώνα μας για την υπεράσπιση της φύσης και της κοινωνίας απέναντι στο κεφάλαιο και τις επιδιώξεις του. Από τα Άγραφα και τον Αχελώο μέχρι την Ήπειρο και τη Χαλκιδική, αγώνας για τη γη και την ελευθερία.

FB

Ανοιχτή συνέλευση ενάντια στην Πράσινη Ανάπτυξη
και στα αιολικά στα Άγραφα

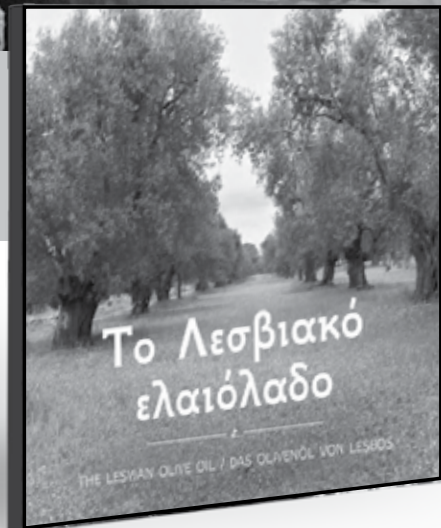

Ανταπόκριση από το Εστιακό Σημείο του Αιγίλοπα στην Λέσβο

Της **Ραλλίτσας Τσίνγκου**

Εστιακό σημείο του ΑΙΓΙΛΟΠΑ, Λέσβος
mytiline@aegilops.gr

Ο ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ στα πλαίσια των δράσεων προώθησης της ιδιαίτερης αξίας των τοπικών ποικιλιών που δίνουν προστιθέμενη αξία στα τελικά γεωργικά προϊόντα, θέλει να αναδείξει την ιδιαιτερότητα των τοπικών ποικιλιών μέσα από απλές συνταγές και δράσεις που σχετίζονται με τη γαστρονομία.

Το έξτρα παρθένο ελαιόλαδο που είναι πυκνότερο, πράσινο, πλούσιο σε κλωροφύλλη συνήθως αντικαθίσταται σε συνταγές με σπορέλαια για να υπάρξει καλύτερο αποτέλεσμα τόσο στην υφή όσο και στη γεύση. Το ελαιόλαδο της Λέσβου επειδή είναι λεπτότερο, ελαφρύ με χρυσοκίτρινο χρώμα και φρουτώδες άρωμα είναι κατάλληλο για γλυκά και λοιπά αρτοσκευάσματα και δεν χρειάζεται ν' αντικατασταθεί με σπορέλαιο. Οι παραπάνω ιδιότητες είναι αποτέλεσμα της καλλιέργειας των τοπικών ποικιλιών *Olea europaea* var. *pyriformis*, κοινώς Βαλανολιά ή Κολοβή ή Μυτιληνιά και *Olea europaea* var. *Media subrotunda*, κοινώς Αδραμυτινή ή Αϊβαλιώτικη ή Φραγκολιά.

Ο ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ σε συνεργασία με την Περιφερειακή Εταιρεία Ανάπτυξης Βορείου Αιγαίου εξέδωσε ένα τρίγλωσσο ενημερωτικό έντυπο «Το Λεσβιακό ελαιόλαδο» προβάλλοντας συνοπτικά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ελαιολάδου της Λέσβου και τη διατροφική του αξία για την υγεία με μερικές απλές συνταγές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε αντικατάσταση του βουτύρου ή της μαργαρίνης ή σπορέλαιου στην καθημερινότητα και ιδίως από τις μητέρες για κολατσιό των παιδιών τους στο σχολείο.

Επίσης συμμετείχε με περίπτερο στο φεστιβάλ «Ιστορίες του Γεραγώτικου ελαιώνα» που διοργάνωσε η ΚοινΣΕΠ Μοδούσα στις 2 Ιουλίου 2019 στον Παπάδο Γέρας στα πλαίσια του 3ου Lesvos Food Fest, και μοίρασε το έντυπο του Λεσβιακού ελαιολάδου ενημερώνοντας για τις δράσεις της οργάνωσης. Επιπρόσθετα, διοργάνωσε το Σάββατο 5 Οκτώβρη στο κατάστημα «Περί Λέσβου», Αθηνάς 27, Μοναστηράκι εκδήλωση δοκιμής του λεσβιακού ελαιολάδου και των συνταγών του ενημερωτικού εντύπου στην Αθήνα. Πάνω από 200 άτομα ανταποκρίθηκαν στην εκδήλωση αυτή και γεύτηκαν τις συνταγές του εντύπου «Λεσβιακό Ελαιόλαδο» στην καρδιά της Αθήνας και συνειδητοποίησαν ότι είναι ιδανικό για γλυκά και λοιπά αρτοσκευάσματα.

Μπορεί κάποτε να θεωρούνταν μειονέκτημα το παρθένο ελαιόλαδο της Λέσβου να είναι «ψιλό» και κίτρινο αλλά πλέον πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι αποτελεί πλεονέκτημα γιατί το διαφοροποιεί από όλα τα άλλα. Αυτή είναι η αξία της βιοποικιλότητας και των τοπικών, παραδοσιακών ποικιλιών, διαφέρουν προσδίδοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους στα τελικά προϊόντα και στις χρήσεις τους. Σύμμαχοι στην ανάδειξη και προώθησή των παραδοσιακών τοπικών ποικιλιών είναι οι σεφ αναδεικνύοντας αυτές τις ιδιαιτερότητες μέσα από δημιουργικές συνταγές.

ΗΜΕΡΙΔΑ: «ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΠΟΡΟΥ»

Στις 4 Οκτωβρίου 2019 πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα και στο Ξενοδοχείο ibis Styles Athens Routes, (Λεωφ. Βουλιαγμένης 109) ημερίδα εργασίας στα πλαίσια του προγράμματος LIVESEED με θέμα:

«Δυνατότητες ανάπτυξης του βιολογικού σπόρου στην Ελλάδα»

Η ημερίδα ήταν μέρος τους Ευρωπαϊκού Προγράμματος Horizon 2020 LIVESEED, στα πλαίσια της υποεπένδυσης 1.4 και στο πρώτο Δέσμη Εργασιών με τίτλο “Κανονισμοί και πολιτικές που αφορούν την παραγωγή, την χρήση και την διαφάνεια στην παραγωγή του βιολογικού σπόρου”.

Στόχοι της συζήτησης της ημερίδας εργασίας ήταν:

- 1** Να προσδιοριστούν τα πολιτικά μέτρα καθώς και άλλες ενέργειες που είναι απαραίτητα για την αύξηση της παραγωγής και της χρήσης βιολογικών σπόρων.
- 2** Να συζητηθεί ποια από τα μέτρα αυτά είναι τα πλέον κατάλληλα και εφικτά.
- 3** Να αποφασιστεί ποιες ενέργειες θα λάβουν τα εμπλεκόμενα μέρη για την εφαρμογή αυτών των μέτρων.

Στην ημερίδα προσκλήθηκαν και προσήλθαν στη συζήτηση με τοποθετήσεις, εμπειρίες και ουσιαστικές προτάσεις εκπρόσωποι του ΥπΑΑΤ (Δ/ση Συστημάτων Ποιότητας και Βιολογικής Γεωργίας, Ινστιτούτο Ελέγχου Ποικιλιών), της Πανελλήνιας Ένωσης Φορέων Πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων, οργανώσεων βιοκαλλιεργητών (ΕΑΒΒΕ, ΣΥΒΑ, ΟΙΚΟΤΡΟΠΙΟ), Βελτιωτών και επιστημόνων (Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Γενετικής Βελτίωσης, ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, Πανεπιστήμιο Ιονίων Νήσων, Αγροοικολογικό Δίκτυο Ελλάδας), Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Β. Αιγαίο) σποροδοκτών (ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ, ΠΕΛΙΤΙ), αλλά και φυτωριούχοι, διακινητές πολλαπλασιαστικού υλικού, σύμβουλοι βιολογικής γεωργίας και βιοκαλλιεργητές. Την ημερίδα οργάνωσαν και συντόνισαν οι εταίροι του LIVESEED: Bionext, IFOAM-EU, FIBL-DE και ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ για την Ελλάδα.

Κατά τη διάρκεια της ημερίδας πραγματοποιήθηκαν ομάδες εργασίας, οι τελικές προτάσεις των οποίων συνοψίστηκαν και υπογράφηκαν στο τέλος σε ένα κείμενο Κοινής Δήλωσης. Οι συμμετέχοντες δεσμεύτηκαν με αυτό να συμβάλλουν με τη συνεργασία τους περαιτέρω για την ανάπτυξη του βιολογικού σπόρου στην Ελλάδα τα επόμενα χρόνια.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα LIVESEED και τις εξειδικευμένες δράσεις για το βιολογικό σπόρο επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του LIVESEED (www.liveseed.eu), facebook (Liveseed) και twitter (@LIVESEEDeu).

ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΟΚΚΟ ΣΙΤΑΡΙ

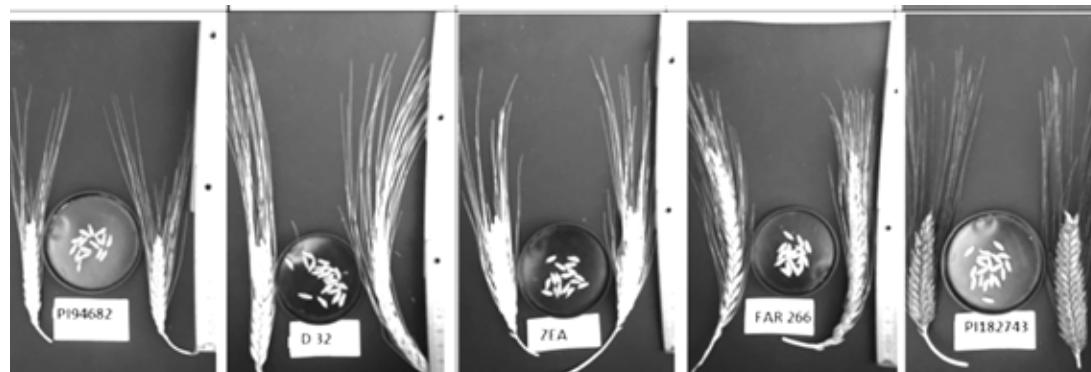
Των **Κουτής Κ. (1), Ναθαναηλίδου Μ. (1),
Βακάλη Χ.(1), Ιωαννίδης Β (2)**

1 ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ, Άνω Λεχώνια,
37300 Βόλος, koutisresfarm@gmail.com
2 ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ, Εστιακό Σημείο,
Καραγιαννοπούλου 20, 61100 Κιλκίς

(Εργασία που παρουσιάστηκε στο 150 Πανε-
λλήνιο Συνέδριο Ελληνικής Βοτανικής Εταιρείας
– 14 -17.9.2017, ΜΑΙΧ-Χανιά)

Βοτανική και αγροκομική μελέτη του PI 94682,
ενός μοναδικού δείγματος ‘ελληνικού’ καλλιερ-
γούμενου δικόκκου (*Triticum turgidum* subsp.
dicoccon) συλλεχθέν από τον Vavilon το 1929

Καλλιεργούμενοι τύποι δικόκκου
σιταριού που μελετήθηκαν

Το δικόκκο σιτάρι (*Triticum turgidum* subsp. *dicoccon*) καλλιεργήθηκε σε πολύ μεγάλη κλίμακα στην Μ. Ασία και Ευρώπη από το 8000 π.Χ μέχρι περίπου το 3.000 π.Χ. Στην Ελλάδα καλλιεργήθηκε επίσης σε ευρεία κλίμακα πολύ νωρίς κατά την παλαιολιθική εποχή, (6.000 – 6.200 π.Χ.) αλλά η καλλιέργειά του απέ- κτησε ραγδαία φθίνουσα πορεία λόγω της επικράτησης των παραγωγικότερων σιταριών, σκληρού (*T. durum*) και μαλακού (*T. aestivum*). Καλλιέργεια δικόκκου δεν έχει αναφερθεί ή τεκμηριωθεί στην Ελλάδα μέσα στον 20ο αιώνα (Παπαδάκης, 1929). Παραταύτα, ο Vavilon, το 1929, καταγράφεται ότι συνέλεξε το δείγμα PI 94682 από την Ελλάδα, το οποίο διατηρείται ως το μοναδικό δείγμα ελληνικού δικόκκου στην Τράπεζα Γεν. Υλικού του USDA των ΗΠΑ.

ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

Το δείγμα PI 94682 επαναπατρίστηκε από τον ΑΙΓΙΛΟΠΑ και καλλιεργήθηκε στην Ελ- λάδα την περίοδο 2013-2017 (Κουτής, 2014) . Μελετήθηκαν βοτανικά και αγροκομικά χαρακτηριστικά σε σύγκριση με άλλους καλλιεργούμενους τύπους δικόκκου σιταριού που καλλιεργούνται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα (Πίνακας 1). Συγκεκριμένα με- λετήθηκαν γνωρίσματα βοτανικά μορφολογικά γνωρίσματα (πχ βλάστησης, στάχews, κόκκων κλπ) καθώς και διάφορα χαρακτηριστικά αγροκομικής συμπεριφοράς (πρώιμη βλάστηση, γήρανση φυλλώματος, πρωιμότητα, απόδοση σε καρπό κλπ).

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το δείγμα PI 94682 ανήκει στο υποείδος *Triticum dicoccon* var *schübleri* (Szabó et al, 1995), (Πίνακας 3). Χαρακτηρίζεται από όρθιο τύπο βλάστησης, γρήγορη κάλυψη του εδάφους κατά τα πρώτα στάδια του βιολογικού κύκλου και από καθυστερημένη γήρανση

/απώλεια του πράσινου των φύλ- λων (αντοχή σε ασθένειες φυλ- λώματος). Έχει σχετικά μεγάλο τελικό ύψος (100 – 130cm) που το καθιστά επιρρεπές στο πλάγια- σμα ειδικά σε συνθήκες εισροών (Πίνακας 2). Την περίοδο 2015- 2016 ήταν ο πιο παραγωγικός τύπος δικόκκου σιταριού με μέση παραγωγή 1.30 t/ha σε βιολογικές συνθήκες (Κουτής, 2016).

ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το δείγμα PI 94682 είναι ένας τύπος δίκοκκου με αγροκομικά πλεονεκτήματα, διαφορετικός από όσα καλλιεργούνται στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια (με αφορμή την πρόσφατη στροφή των καταναλωτών σε προϊόντα ειδικής διατροφικής αξίας, χαμηλής γλουτένης ή προϊόντα σιταριού τύπου 'ΖΕΑ'). Παρόλο που δεν τεκμηριώνεται η καλλιέργεια του παραπάνω, συλλεγμένου από τον Vavilon, δείγματος στην Ελλάδα μετά ή πριν το 1929, είναι προφανές ότι κατάλληλα επιλεγμένο γενετικό υλικό δίκοκκου σιταριού από την πλούσια γενετική δεξαμενή της ελληνικής ή βαλκανικής βιοποικιλότητας που διατηρείται σε τράπεζες γενετικού υλικού και σε ιδιωτικές συλλογές, θα πρέπει να αξιοποιηθεί ώστε να εκπληρώσει τις μελλοντικές απαιτήσεις των καταναλωτών, τις ανάγκες των γεωργών και την αναγκαία προσαρμογή στις επερχόμενες κλιματικές αλλαγές.

Γενότυπος	Περιγραφή	Προέλευση
D32	Επιλογή από ποικιλία γεωργών (Κατερίνη) Ποικιλία γεωργών (Φάρσαλα)	Ελλάδα
ZEΑ		
FAR266	Τράπεζα Γενετικού Υλικού USDA	Ισπανία
PI182743	Τράπεζα Γενετικού Υλικού USDA	Τουρκία
PI94682	Τράπεζα Γενετικού Υλικού USDA	Ελλάδα (Vavilon, 1929)

Πίν. 1. Διάφοροι τύποι δίκοκκου που μελετήθηκαν

Γενότυπος	τύπος βλάστησης 3 = όρθιος 7 = οριζόντιος	ικανότητα αδελφώματος 1=μικρή, 9= πολύ μεγάλη	τελικό ύψος (cm)	αδέλφια γόνιμα	ημέρες ως την άνθηση	διατήρηση πράσινου φύλλων, 1= πράσινο, 9 = κίτρινο χρώμα
PI94682	3	5	122	21,8	171	3
D32	3	7	140	13,7	166	3

Πίν. 2. Μέσες τιμές ατομικών φυτών για διάφορα αγροκομικά χαρακτηριστικά (Κουτής, 2014)

ΓΕΝΟΤΥΠΟΣ	ΧΡΩΜΑ ΑΓΛΟΥ	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ	ΣΤΑΞΕΙΣ	ΛΕΠΥΡΟ	ΤΡΙΚΕΣ	ΧΡΩΜΑ ΛΕΠΥΡΩΝ	ΧΡΩΜΑ ΚΟΚΚΟΥ	ΣΥΗΜΑ ΜΟΚΚΟΥ	ΜΕΤΕΩΣ	ΚΟΚΚΟΥ	ΧΝΟΙΟΥ	ΣΥΗΜΑ ΣΤΑΧΥ	ΣΥΗΜΑ	ΣΥΗΜΑ ΟΜΟΥ	ΕΥΡΟΣ ΟΜΟΥ	ΕΙΔΟΣ	ΥΠΟΕΙΔΟΣ
PI94682	ΚΑΦΕ	5		ΟΧΙ	ΚΑΦΕ	ΚΑΦΕ	7	0,9	9	1	5	1	3	<i>Triticum dicoccon</i>		var. <i>schubleri</i>	
D32	ΑΣΠΡΟ	5		ΟΧΙ	ΑΣΠΡΟ	ΚΑΦΕ	7	1,0	*7	1	5	3	5	<i>Triticum dicoccon</i>		var. <i>dicoccon</i>	
FAR266	ΚΑΦΕ	5		ΟΧΙ	ΚΑΦΕ	ΚΑΦΕ	7	1,0	7	1	7	1	3	<i>Triticum dicoccon</i>		var. <i>rufum</i>	
PI182743	ΜΑΥΡΟ	7		ΝΑΙ	ΜΑΥΡΟ	ΚΑΦΕ	7	0,9	7	1	3	5	5	<i>Triticum dicoccon</i>		var. <i>melanurum</i>	
ZEΑ	ΑΣΠΡΟ	7		ΟΧΙ	ΑΣΠΡΟ	ΚΑΦΕ	7	1,0	7	1	3	3	5	<i>Triticum dicoccon</i>		var. <i>dicoccon</i>	

Πίν. 3. Μορφολογικά χαρακτηριστικά στάξεων και βοτανική ταξινόμηση κατάταξη

Το PI94682 στο στάδιο του ξεσταχνάσματος

Βιβλιογραφικές αναφορές:

- Szabó A.T and K. Hammer. 1995. Notes on the taxonomy of farro: Triticum monococcum, T. dicoccon and T. spelta. In Padulosi, S., K. Hammer and J. Heller, editors. 1996. Hulled wheats. Promoting the conservation and use of underutilized and neglected crops. 4. Proceedings of the First International Workshop on Hulled Wheats, 21-22 July 1995, Castelvecchio Pascoli, Tuscany, Italy. International Plant Genetic Resources Institute, Rome, Italy, pp. 2-40.
- Κουτής Κ., Βακάλη Χ., και Μαυρομάτης Α. 2014. Ενδοποικιλιακή επιλογή και αξιολόγηση δίκοκκου και μονόκοκκου σιταριού σε περιβάλλον βιολογικής καλλιέργειας. 15ο Συνέδριο Ελληνικής Επιστημονικής Εταιρείας Γενετικής Βελτίωσης Φυτών. Λάρισα, 13-15 Οκτωβρίου 2014. Πρακτικά, σελ. 233
- Κουτής Κ, Ε. Κορνέτης, Μ. Ηρακλή, Π. Ψωμά, Δ. Βλαχοστεργίος, Κ.Μ. Κούκ και Α. Μαυρομάτης. 2016. Αξιολόγηση και επιλογή μονόκοκκου σιταριού (Triticum monococcum), δίκοκκου (T. dicoccon) και T. spelta, για προσαρμοστικότητα σε συνθήκες χαμηλών εισροών και βιολογικής γεωργίας με στόχο την παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας και διατροφικής αξίας. 16ο Συνέδριο Ελληνικής Επιστημονικής Εταιρείας Γενετικής Βελτίωσης Φυτών. Φλώρινα, 28-30 Σεπτεμβρίου 2016. Πρακτικά.
- Παπαδάκης Σ. Ιωάννης, 1929. Ελληνικοί τύποι σίτου. Επιστημονικό Δελτίο του «Ειδικού Σταθμού Καλλιτερεύσεως Φυτών εν Θεσσαλονίκη». Έκδοση με δαπάνη της Γενικής Διεύθυνσης Εποικισμού της Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, Παπακώστα, Δ., 1996. Ειδική Γεωργία Ι. Θεσσαλονίκη

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Πληροφορίες:

Τηλ: 2428094558 Fax: 2428094558,

Ιστοσελίδα :www.aegilops.gr

ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ – Δίκτυο για τη Βιοποικιλότητα και την Οικολογία στη Γεωργία

Ο ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ στην 28η Agrotica Ημερίδα για τα Οπωροφόρα και τη βιολογική γεωργία

31 Ιανουαρίου 2020

Ο ΑΙΓΙΛΟΠΑΣ –Δίκτυο για τη Βιοποικιλότητα και την Οικολογία στη Γεωργία διοργανώνει **Ημερίδα στο πλαίσιο της 28ης AGROTICA, την Παρασκευή 31.1.2020** και ώρα 15.00-18.00 στο Συνεδριακό Κέντρο Ν. Γερμανός, αίθουσα D, με τίτλο:

“Οπωροφόρα και βιολογική γεωργία στην Ελλάδα και Ευρώπη”

Η συζήτηση θα εστιάσει στις δυνατότητες ανάπτυξης του τομέα παραγωγής βιολογικού πολλαπλασιαστικού υλικού στην Ελλάδα με βάση τον πλούτο των φυτογενετικών πόρων της χώρας, την πρόοδο στην επιλογή κατάλληλων ποικιλιών για βιολογική γεωργία (οργανική βελτίωση) και την ανάλογη εμπειρία στην Ευρώπη.

Γίνετε μέλη του Αιγίλοπα και συμμετέχετε ενεργά στις δράσεις μας:

Με τη συμμετοχή σας ως μέλη στον Αιγίλοπα στηρίζετε ενεργά την προστασία και διατήρηση της γεωργικής βιοποικιλότητας καθώς και τη βιοκαλλιέργεια στη χώρα μας. Μπορείτε, επίσης, να προμηθευτείτε σπόρο ντόπιων ποικιλιών του δικτύου μας, για πειραματισμό και δοκιμή, από τα Εστιακά μας Σημεία και τις διάφορες γιορτές και συναντήσεις της οργάνωσης στις οποίες γίνονται ανταλλαγές και δωρεές σπόρων.

Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στην ιστοσελίδα μας:

www.aegilops.gr

αλλά και στο facebook

f aegilops